

Grondwettelijk Hof

**PERSBERICHT
ARREST 107/2021**

Het Hof verwerpt het beroep tot vernietiging van de wet die de essentiële elementen van het statuut van het penitentiair personeel regelt en een minimale dienstverlening in de gevangenissen oplegt bij staking

De wet van 23 maart 2019 regelt de essentiële elementen van het statuut van het penitentiair personeel en voert een minimale dienstverlening in de gevangenissen in geval van staking in. Een lid van het penitentiair personeel, tevens gevolmachtigde van de ACOD, vordert de vernietiging ervan voor het Hof.

Het Hof oordeelt dat het optreden van de wetgever om de essentiële elementen van het statuut van de penitentiaire beambten (opdrachten, taken, rechten en plichten) te regelen, redelijk verantwoord is in het licht van het doel om de legitimiteit van de penitentiaire inrichting in haar geheel te versterken en de fundamentele rechten van de gedetineerden te verzekeren. Daarnaast is, volgens het Hof, het moraliteitsonderzoek ten aanzien van de kandidaten voor een ambt binnen de penitentiaire administratie niet strijdig met het recht op eerbiediging van het privéleven. Ten slotte oordeelt het Hof dat de minimale dienstverlening, zoals geregeld bij de wet van 23 maart 2019, niet leidt tot een onevenredige inmenging in het stakingsrecht, de sociale dialoog en het collectief overleg niet verhindert en de vakbondsvrijheid en het recht op collectief onderhandelen niet in wezen aantast.

1. Context van de zaak

De wet van 23 maart 2019 « betreffende de organisatie van de penitentiaire diensten en van het statuut van het penitentiair personeel » regelt de essentiële elementen van het statuut van het penitentiair personeel en voorziet in een mechanisme van continuïteit in geval van staking (minimale dienstverlening). Een lid van het penitentiair personeel, ook mandataris van een vakbondsorganisatie, de Algemene Centrale der Openbare Diensten (ACOD), heeft tegen die wet een beroep tot vernietiging ingesteld.

2. Onderzoek door het Hof

2.1. Statuut van het penitentiair personeel (B.5-B.43)

De verzoeker voert aan dat de wet van 23 maart 2019 inbreuk maakt op de exclusieve bevoegdheid van de Koning om het statuut van de federale ambtenaren te regelen, dat zij het penitentiair personeel discrimineert ten opzichte van de andere leden van het federaal openbaar ambt en dat zij een onderscheid had moeten maken onder de leden van het penitentiair personeel naargelang zij al dan niet rechtstreeks contact hebben met de gedetineerden.

Het Hof oordeelt dat, hoewel de Koning in beginsel bevoegd is om het statuut van de federale ambtenaren te bepalen, het optreden van de wetgever hier redelijk verantwoord is. De wet van 23 maart 2019 ligt in de lijn van de bedoeling om de legitimiteit van de penitentiaire inrichting in haar geheel te versterken en de fundamentele rechten van de gedetineerden te verzekeren, door op wettelijk niveau de essentiële elementen van het statuut van het penitentiair personeel (opdrachten, taken, rechten en plichten) te regelen. In het licht van die doelstellingen is het verantwoord dat de bestreden wet van toepassing is op het penitentiair personeel in zijn geheel, ongeacht of de beambte al dan niet rechtstreeks in contact staat met de gedetineerden.

Het Hof besluit dat het bestreden wettelijke stelsel geen onevenredige gevolgen heeft voor het penitentiair personeel, onder voorbehoud van drie toelichtingen :

- 1) de opheffing van het beroepsgeheim van de personen die worden gehoord door de inspectiedienst, moet worden gelezen rekening houdend met het feit dat het de houder van het beroepsgeheim vrijstaat het verzoek om een onderhoud met die dienst al dan niet te aanvaarden en dat het hem, bij een dergelijk onderhoud, vrijstaat door het beroepsgeheim gedekte informatie al dan niet vrij te geven, en met het feit dat de leden van de inspectiedienst de informatie die zij hebben verzameld, alleen mogen meedelen binnen de perken van hun opdracht en uitsluitend aan de overheden die de wet formeel vermeldt;
- 2) de mogelijkheid voor de Koning om de toekenning van bepaalde verloven en afwezigheden die geen onvoorwaardelijk karakter hebben, afhankelijk te maken van het belang van de dienst, moet zo worden geïnterpreteerd dat de verloven en afwezigheden alleen kunnen worden geweigerd indien zij de continuïteit van de penitentiaire diensten tijdens een staking dreigen te belemmeren;
- 3) tot het ambtshalve ontslag van een penitentiair beambte die is veroordeeld tot een effectieve gevangenisstraf moet, zoals elke tuchtmaatregel, worden beslist door de bevoegde overheid, met inachtneming van de toepasselijke tuchtprocedure.

2.2. Moraliteitsonderzoek (B.44-B.54)

Om na te gaan of een kandidaat voor een ambt binnen de penitentiaire administratie beantwoordt aan het voor het ambt vereiste profiel, maakt de wet van 23 maart 2019 het mogelijk een moraliteitsonderzoek uit te voeren op basis van de volgende gegevens : een uittreksel uit het strafregister en inlichtingen vanwege de inlichting- en veiligheidsdiensten, het OCAD, de gerechtelijke overheden en de politie, of inlichtingen waarover de penitentiaire administratie zelf beschikt. De verzoeker voert aan dat dat moraliteitsonderzoek in strijd is met het recht op eerbiediging van het privéleven.

Volgens het Hof vormt dat moraliteitsonderzoek een inmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven. Het Hof oordeelt dat die inmenging redelijk verantwoord is.

Het Hof merkt op dat de inlichtingen waarop het moraliteitsonderzoek steunt, geïnspireerd zijn op de voorwaarden die bestaan voor de politiediensten. De wetgever heeft er dus rekening mee gehouden dat het penitentiair personeel zich kan bevinden in een gezagssituatie ten aanzien van de gedetineerden of derden die vergelijkbaar is met die van de politiediensten ten aanzien van de bevolking. De inlichtingen waarover de penitentiaire administratie zelf zou beschikken, kunnen overigens alleen worden gebruikt indien zij voldoende nauwkeurig, betrouwbaar en gecontroleerd zijn.

Het Hof stelt vast dat de bestreden bepaling tevens gepaard gaat met verschillende waarborgen. De verwerking van de gegevens is strikt beperkt tot het doel van het moraliteitsonderzoek, dat erin bestaat de vereisten na te gaan van het gedrag dat wordt verwacht van een kandidaat voor een functie in de penitentiaire administratie. Bovendien worden de gegevens slechts bewaard voor de duur van de selectieproeven. Indien het moraliteitsonderzoek negatief blijkt en de aanwerving van de kandidaat verhindert, dient die laatstgenoemde ook daarover behoorlijk te worden ingelicht door middel van een gemotiveerde beslissing.

Ten slotte oordeelt het Hof dat, in het licht van de nagestreefde doelstellingen, het verantwoord is dat het moraliteitsonderzoek van toepassing is op het penitentiair personeel in zijn geheel, ongeacht of de beambte al dan niet rechtstreeks in contact staat met de gedetineerden.

2.3. Minimale dienstverlening (B.55-B.79)

De verzoeker voert aan dat de minimale dienstverlening in geval van staking een onverantwoorde aantasting van het stakingsrecht inhoudt.

Volgens het Hof houdt de minimale dienstverlening een inmenging in de uitoefening van de vakbondsvrijheid en van het recht op collectief onderhandelen in. Om aanvaardbaar te zijn, dient een dergelijke inmenging gepaard te gaan met passende waarborgen, waaronder de inspraak van de representatieve vakorganisaties bij het bepalen van de minimale diensten, en mag zij geen afbreuk doen aan de essentie van die rechten. Tot slot moet zij een billijk evenwicht behouden tussen de bescherming van het effectieve karakter van het stakingsrecht en het legitieme doel om de diensten te verzekeren die essentieel zijn voor de menswaardigheid van de gedetineerden.

Het Hof onderzoekt in dat kader of de verschillende aspecten van de minimale dienstverlening geen onevenredige beperking van het stakingsrecht inhouden.

Ten eerste, wat betreft **het bepalen van de diensten die vallen onder de minimale dienstverlening**, merkt het Hof op dat de vakorganisaties van het penitentiair personeel werden betrokken bij de totstandkoming van de bestreden wet. Bovendien kunnen de representatieve vakorganisaties onverwijld worden betrokken bij het overleg in geval van een sociaal conflict in de gevangenissen. Zij kunnen ook deelnemen aan de uitwerking van het plan dat, voor elke gevangenis, de prestaties vaststelt die moeten worden uitgevoerd, alsook de maatregelen die moeten worden genomen om in geval van staking de essentiële diensten te verzekeren die in de wet worden opgesomd. Het Hof merkt op dat die essentiële diensten ertoe bijdragen de menswaardigheid te waarborgen (artikel 23 van de Grondwet) en onmenselijke en vernederende straffen of behandelingen te verbieden (artikel 3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens), zodat niet kan worden afgeweken van de continuïteit ervan, ongeacht de duur van de staking. In het licht van het nagestreefde doel is de toepassing van de minimale dienstverlening op alle leden van het penitentiair personeel verantwoord, met dien verstande dat noodzakelijkerwijs rekening moet worden gehouden met de aard van de uitgevoerde functies om het plan uit te voeren dat toelaat de essentiële diensten te verzekeren.

Ten tweede oordeelt het Hof dat het niet onevenredig is dat een minimale termijn van tien dagen in acht moet worden genomen tussen de aanzegging en de aanvang van de staking, en dat **een penitentiair beambte zijn intentie om al dan niet aan de staking deel te nemen in beginsel 72 uur op voorhand moet meedelen**. Volgens het Hof zijn die intentieverklaringen noodzakelijk om het inrichtingshoofd toe te laten een lijst op te maken van de niet-stakende beampten, om de essentiële diensten te verzekeren. Die lijst is eveneens noodzakelijk om te

beoordelen of het mechanisme van opvordering dient te worden toegepast. In geval van een staking van meer dan één dag, kunnen de penitentiaire beambten bovendien nog van mening veranderen en hun verklaring wijzigen, afhankelijk van de ontwikkeling van het sociaal overleg.

Ten derde oordeelt het Hof dat het niet onevenredig is dat de beambte die, zonder geldige reden, zijn intentie niet nakomt of niet antwoordt op het eventuele bevel om deel te nemen aan het waarborgen van de essentiële diensten, een **administratieve maatregel** kan opgelegd krijgen. Die administratieve maatregel heeft tot doel het daadwerkelijke karakter te waarborgen van het mechanisme van de minimale dienstverlening. De bestreden wet waarborgt daarnaast dat de administratieve maatregel in geen geval het karakter mag hebben van een tuchtsanctie, wat de bevoegde rechter zo nodig kan nagaan.

Ten vierde oordeelt het Hof dat het **mechanisme van opvordering** niet onevenredig is in het licht van de nagestreefde doelstellingen. De opvordering, die inhoudt dat de penitentiaire beambten worden bevolen zich te begeven naar hun werkplaats om er de prestaties te verrichten die de essentiële diensten moeten waarborgen, is opgevat als een ultieme maatregel. Bovendien kan tot die maatregel alleen worden beslist na afloop van een procedure waarin de verantwoordelijken van de representatieve vakorganisaties meermaals optreden. Dit verzekert het evenwicht dat wordt beoogd tussen het waarborgen van de diensten die noodzakelijk zijn voor de naleving van de grondrechten van de gedetineerden en de legitieme uitoefening van het stakingsrecht en van het recht op collectief onderhandelen. Ten slotte geldt dat mechanisme van opvordering alleen voor stakingen van meer dan twee dagen, aangezien de vakorganisaties zich ertoe hebben verbonden dat er voldoende personen bereid zullen zijn om te werken in geval van korte stakingen. Pas na een evaluatie van de wet van 23 maart 2019 zou dat mechanisme kunnen worden uitgebreid tot de stakingen van korte duur.

3. Besluit

Het Hof verwerpt het beroep. Voorts dient de wet te worden gelezen rekening houdend met de voormelde toelichtingen en interpretaties.

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel « media » van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De [tekst van het arrest](#) is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : [Sarah Lambrecht](#) | 02/500.12.83 | [Frank Meersschaut](#) | 0475/325.218 | [Tim Souverijns](#) | 02/500.12.21

Volg het Hof via Twitter [@ConstCourtBE](#)